

Rapporten 6/2-1945

Det var ikke meningen at Haug skulle tas av dage

erklærer Sam Knutzens prosessfullmektig «Brevet» skulle ikke vært offentliggjort

— Når direktør Sam Knutzen i det farnøse brev av 2. mars 1944 brukte uttrykket likvidere, var det ikke fra hans side ment at overlærer Edmund A. Haug skulle tas av dage, selv om det er den alminneligste oppfatning av uttrykket, uttalte Knutzens prosessfullmektig, høyesterettsadvokat Chr. L. Jensen i sitt innlegg i Oslo byrett i går. Begrepet likvidere ble også i stor utstrekning brukt i den betydning å sette en mann utenfor en stilling eller jobb han hadde i motstandsbevegelsen. Det hendte jo ikke så sjelden at en mann ble rådet til å trekke seg tilbake, eller reise over grensen, fordi han viste seg å være ubrukelig, uforsiktig eller snakkesalig. Tyskerne snakket om å likvidere de politiske partier — og gjorde det. Advokaten nevnte at han hadde undersøkt hos fremstående hjemmefrontfolk om det noen gang hadde vært på tale å ta Haug av dage. Overalt har jeg fått det svaret, sa han, at visstnok så man på Haugs agitasjon som farlig, men det hadde aldri vært på tale å fjerne ham ved noen slags vold.

— Når Haug beskyldes for å ha satt «Kretsen» i livsfare ved å røpe dens planer, er det fullstendig uriktig, uttalte høyesterettsadvokat Gunnar Eriksen. Klikken besørget selv i fullt mon at dens planer ble kjent både av tyskerne og NS-folkene, og da stortingsmann Erling Fredriksfryd ble arrestert med en bunke slike dokumenter i sin mappe, reagerte ikke tyskerne det minste overfor det, for «Kretsen»s forslag var akkurat maken til det Quisling selv hadde satt opp.

Også i London var det tautrekning om «Kretsen»s forslag, «og statsminister Nygaardsvold kastet jo det ene bein etter det andre, som for å holde hundene unna seg», uttalte advokaten.

Det er sagt at brevet ble sendt etter pålegg fra en mann i Hjemmefronten, noe Haug bestrider. Knutzens kilde skulle være pastor Conrad Bonnevie Svendsen, men han har ikke vært noen kilde i denne forbindelse. Bonnevie Svendsen sier, at vel har han kritisert Haug, men aldri kalt ham forræder eller krevd ham likvidert. Man får altså påny historien om «den ukjente mann», som er pusset opp

i sakens anledning. Advokaten ga en krass karakteristikk av «Kretsen», og erklærte, at det var den og ikke Haug som hadde forbrutt seg mot konstitusjonens lover. Det var «Kretsen» som ignorerte storting, regjering og kommunesyrer.

Advokat Chr. L. Jensen opplyste i sin redegjørelse om hvordan Sam Knutzen, under sine besøk i Stockholm for Nasjonalhjelpen i krigsårene, var kommet i kontakt med ledende svensker og norske legasjonsfolk. Oberstløytnant Ingvald Smith-Kjelland ga ham i oppdrag å være fast rapportør for de norske myndigheter i Stockholm og London. Det farnøse brev har nummer 62, og det viser at han drev en ganske utstrakt rapportørvirksomhet.

Når det gjaldt det meget omtalte brev hadde Knutzen ment at innholdet var så vidt kraftig, at han hadde funnet det riktig ikke å sende det til legasjonen i Stockholm. Han hadde derfor sendt det privat til ekspedisjonssjef Einar Boyesen. Knutzen kjente ikke mer til brevets videre skjebne, men han ble i høyeste grad overrasket da han så igjen brevet i presidentskapets offisielle dokumentsamling fra okkupasjonsårene. Knutzen mente at saken ikke hadde noen offentlig interesse, og derfor ikke burde vært offentliggjort. Knutzen var rapportør og sendte videre det han mente var av interesse for de norske myndigheter utenfor landet, og han var av den mening, at det ikke ville tjene noen interesser å søke å føre sannhetsbevis for det som var sagt om Haug i privatbrevet til Boyesen. Knutzen er enig i at uttalelsen om Haug objektivt sett er ærekrenkende, men han mener at han likevel bør frifinnes da han den gang tok de tilbørlige forsiktighetshensyn.

Det var Knutzens plikt som rapportør å melde fra alt som kunne ha interesse. Det brennende spørsmål den gang han sendte sitt brev var kommunalordningen, og man kunne ikke bygge på at tyskerne ville kapitulere samtidig over hele landet. Man måtte derfor på forhånd ordne med et midlertidig styre i kommunene i overgangstiden, til Kongen og statsmakten kom igjen og kunne ta den endelige avgjørelse i saken. Det er klart, sa advokaten, at alt dette måtte forberedes i god tid før frigjøringen, så man kunne slippe militærstyre av våre allierte.

Mot dette forslag, som reelt var godkjent av Regjeringen, ble det drevet en iverdig agitasjon av en liten krets som Haug tilhørte, og det ble brukt sterke ord om forslaget og mot forslagsstillerne, som blant annet ble betegnet som «diktorer, kupmakere og lykkesiddere». Det var høyesterettsjustitiarius Paa Berg som var leder av Hjemmefronten, eller «den lille klikk», som advokat Eriksen har funnet å burde kalle det, sa advokat Jensen, som mente at et slikt uttrykk ville falle til jorden av seg selv.

Sam Knutzen har opptrådt aktsomt i enhver hensende, fortsatte advokat Jensen. Skrivelsen hvorf Haug omtales, må leses på bakgrunn av krigen og de hektiske dager den gang. Det ble den gang ofte gitt uttrykk for at den som motarbeidet Hjemmefrontens forslag egentlig gikk fiendens ærend. Dette kjente Knutzen til, og derfor skrev han som han gjorde. Han må derfor sies å ha handlet i god tro. Han skrev som han gjorde fordi han mente at Haug hadde handlet utilbørlig mot Hjemmefronten, som var godkjent av Regjeringen.

Advokat Jensen sluttet sitt innlegg med å vise til sin påstand om at Sam Knutzen frifinnes i alle tiltalepunkter, og at han tilkjennes saksomkostninger.

Saken fortsattes i dag

100133